15. Ш.М. Мирзиёев. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга қурамиз. –Тошкент: Ўзбекистон, 2017. -488 б.
16. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси // Халқ сўзи, 2017 йил 23 декабрь.
17. Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутки (Нью-Йорк шахри, 2017 йил 19 сентябрь). (“Халқ сўзи”, 2017 йил 20 сентябрь, № 189(6883).
18. Олейник А. Институциональная экономика: Учебник. – М.: ИНФРА – М, 2007. – 704 с.
19. Сухарев О.С. Институциональная экономика: теория и практика. Ин-т экономики РАН. – М.: Наука, 2008. – 863 с.
20. Аузана А.А. Институциональная экономика: новая институциональная экономическая теория: учебник. – М.: ИНФРА. – 2006. – 416 с
21. Елисеев А.Н., Шульга И.Е. Институциональный анализ интеллектуальной собственности: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА – М, 2005. – 192 с.

Интернет сайтлари

22. http://www.stat.uz – Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси расмий сайти
23. http://www.lex.uz. - Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси
24. http://www.mineconomi.uz. - Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва санот вазирлиги расмий сайти
25. http://www.mf.uz - Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги расмий сайти
26. http://www. soliq.uz - Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси расмий сайти
27. http://www.cbu.uz - Ўзбекистон Республикаси Марказий банки расмий сайти

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ
(Таянч ОТМ номи)

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
____
(ОТМ ректори)
201_9_ йил “__” ________

“КЕЛИШИЛДИ”
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
____
201_9_ йил “_10_” _06_

Рўйхатга олинди: № БД – 5230100 3.06
201_9_ йил “_19_” _04_

ИНСТИТУЦИОНАЛ ИҚТИСОДИЁТ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	200000	-Ижтимоий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳаси:	230000	- Иқтисод
Таълим йўналишлари:	5230100	-Иқтисодиёт (тармоқлар ва соҳалар бўйича)
	5232300	-Минтақавий иқтисодиёт

Тошкент – 201_9_

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2019 йил “19” 04 даги 2 -сонли баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2019 йил “2” 05 даги 394 -сонли буйруғи билан маъқулланган фан дастурларини таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.

Фан дастури Тошкент давлат иқтисодиёт университетида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Б.Б. Беркинов	– ТДИУ, “Макроиқтисодиёт” кафедраси профессори, иқтисод фанлари доктори;
М.Н. Суннатов	– ТДИУ, “Макроиқтисодиёт” кафедраси катта ўқитувчиси.

Тақризчилар:

И.А. Бакиева	– ТМИ “Иқтисодиёт” кафедраси доценти, иқтисод фанлари номзоди;
И.О. Якубов	– ТДИУ “Макроиқтисодиёт” кафедраси доценти, иқтисод фанлари номзоди.

Фан дастури Тошкент давлат иқтисодиёт университети Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2019 йил “29” 03 даги “9” - сонли баённома).

VI. Асосий ва қўшимча ўқув адабиётлар ҳамда ахборот манбаалари

Асосий адабиётлар

1. Институциональная экономика: учебник/ Е.А. Бренделева. — Москва КНОРУС, 2017. — 344 с.
2. Институциональная экономика: учебное пособие/ С.С. Винокуров [и др.]; по ред. д-ра экон. наук, проф. В.А. Грошева, д-ра экон. наук, проф. Л.А. Миэринь. – СПб. : Изд-во СПбГЭУ, 2014. – 125 с.
3. Институциональная экономика: Учебник для бакалавров/ Под ред.докт. экон. наук, проф., засл. деят. науки РФ И.К. Ларионова: Дашков и К; Москва; 2017. - 155 с.
4. Институциональная экономика: Учебное пособие/ Малкина М.Ю., Логинова Т.П., Лядова Е.В. – Нижний Новгород: Нижегородский госуниверситет, 2015. – 258 с.
5. Институциональная экономика: учебное пособие/ Марина Игоревна Одинцова М.: Изд. дом ГУ ВШЭ,2004. С.-294 с.
6. Институциональная экономика. Погудаева М.Ю., Гладилина И.П., Половова Т .А., Сульдина Г .А., ПанковаЛ.Н., Сергеева С.А., Брюханов Д.Ю. – Чехов: Центр образова тельного и научного консалтинга, 2017. – 172с.
7. Беркинов Б.Б. Институционал иқтисодиёт: Дарслик. 3-нашр, қайта ишланган. – Т.: Иқтисодиёт, 2018. – 226 б.

Қўшимча адабиётлар

8. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси – Т.: Ўзбекистон, 2018.– 76 б.
9. Ўзбекистон Республикасининг 2018 йил 25 январда қабул қилинган “Давлат харидлари тўғрисида”ги Қонун. www.lex.uz Сенат томонидан 2018 йил 29 мартда маъқулланган
10. Ўзбекистон Республикасининг 2017 йил 15 ноябрда қабул қилинган “Жамоатчилик назорати тўғрисида”ги Қонун. /www.lex.uz
11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 07.02.2017 й. ПФ-4947-сон "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони, "Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами", 2017 йил 13 февраль. www.lex.uz
12. Ш.М. Мирзиёев. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. –Тошкент: Ўзбекистон, 2016. -56 б.
13. Ш.М. Мирзиёев. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик- ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. -104 б.
14. Ш.М. Мирзиёев. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. –Тошкент: Ўзбекистон, 2017. -48 б.

12. Фирмалар типологияси. Фирманинг ички тузилмаси ва унинг асосий функциялари.

13. Корпоратив тузилмалар ва уларни интеграциялашга шакллари.

14. Ташкилий тузилмалар таҳлили, фирма баланси.

15. Давлатнинг ташкилот сифатида функциялари ва вазифалари.

16. Уй хўжаликлари ва уларнинг турлари, функциялари.

Амалий машғулотлар мультимедиа қурулмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академ. гуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилиши лозим. Машғулотлар фаол ва интерфаол усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда муносиб педагогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Меъёр ва институтларнинг ўзаро ҳаракати.
2. Ўйинлар назарияси ва ўзаро ҳаракатларни моделлаштириш.
3. Режа ва бозор институтлари қонуниятлари.
4. Трансакциялар тушунчаси ва уларнинг аҳамияти.
5. Ташқи самаралар таърифи ва уларнинг классификацияси.
6. Мулкчилик институти ривожланишининг Европа ва Осиё мамлакатларида таркиб топган йўллари.
7. Хуфёна фаолиятнинг келиб чиқиши сабаблари, мақсадлари ва амал қилиш соҳалари.
8. Институтлар ривожланишининг ўзига хос хусусиятлари.
9. Институционал ислоҳотларнинг бош мақсади, вазифалари ва ҳуқуқий асослари.
10. Шартнома тушунчаси ва уни бозор иқтисодиётдаги роли.
11. Бозор ва унинг ўзига хос томонлари.
12. Замонавий фирмалар ва уларнинг функциялари.
13. Корпоратив тузилмалар ва улар ривожланиши истиқболлари.
14. Ташкилий тузилмаларни таҳлил қилишнинг моҳияти ва вазифалари.
15. Давлатнинг ташкилот сифатида функциялари ва вазифалари.
16. Уй хўжалиги турлари ва унинг оила билан ўзаро боғлиқлиги.
17. Институтлар ривожланиш эволюцияси.
18. Расмий институтларни импорт қилиш.
19. Иқтисодий ўсишнинг ҳуқуқий – институционал омиллари.
20. Янги институционал иқтисодиёт.

Мустақил ўзлаштириладиган мавзулар бўйича талабалар томонидан рефератлар тайёрлаш ва уни тақдимот қилиш тавсия этилади.

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Институционал иқтисодиёт –бу иқтисодий назария ва хўжалик амалиётини институционал ўзгаришларнинг ўзаро боғлиқлигида ўрганувчи замонавий иқтисодий фикрларнинг илмий йўналишларидан биридир. Ушбу йўналиш Ғарб мамлакатлари иқтисодиёти ривожланиши, талаб ва таклиф қонунларининг ишлаши, хўжалик юритувчи субъектларнинг хулқ-атвори, бозор ва маъмурий механизмларнинг фаолият кўрсатиши, иқтисодий ўсиш ва шу каби бошқа бир қатор жараёнлар ва ҳодисаларни ўрганишда кенг тадбиқ этиб келинмоқда.

Буларнинг барчаси жамиятда мулкчилик, ишлаб чиқариш ва тақсимот муносабатларини такомиллашувига, моддий, табиий ва меҳнат ресурсларидан самарали фойдаланишга кучли таъсир кўрсатади.

“Институционал иқтисодиёт” фани тармоқ ва соҳа фанлари блокига киритилган курс ҳисобланиб, 2-3-курсда ўқитилиши мақсадга мувофиқ.

Бу дастурни амалда бажариш учун талабалар иқтисодиёт назарияси ва иқтисодий таълимотлар тарихидан етарлича маълумотга эга бўлишлари лозим.

“Институционал иқтисодиёт” фани “Макроиқтисодиёт”, “Минтақавий иқтисодиёт”, “Ижтимоий соҳа иқтисодиёти”, “Инвестиция лойиҳалари таҳлили”, “Макроиқтисодий таҳлил” ва бошқа фанларни ўрганишда асос бўлиб хизмат қилади.

II. Ўқув фанининг мақсади ва вазифаси

Фанни ўқитишдан мақсад – талабаларда янги институционал иқтисодиёт фанинг шаклланиши ва ривожланишининг назарий, ва амалий асосларини институционал муҳит ўзгариш қонуниятларини билиш, кўникма ва малакаларини шакллантиришдан иборат.

Фаннинг вазифалари – талабаларга иқтисодиётда институтлар тизими ривожланиши, мулк ҳуқуқлари, улар шакллари фаолиятига таъсир қилувчи омилларни, давлат ва уй хўжалиги каби институтларни, институционал ислоҳотларни таҳлил қилиш асосида хулосалар чиқаришни ўргатишдан иборат.

Фан бўйича талабанинг билим, кўникма ва малакаларига қўйидаги талаблар қўйилади. ***Талаба:***

- институционал назариянинг пайдо бўлиши ва унинг концепцияларини ва институтлар тизими, институтлар фаолиятининг расмий ва норасмий қоидалари тўғрисида ***тасаввурга эга бўлиши;***
- иқтисодиётда расмий ва норасмий меъёрларни ва трансакция харажатларини таҳлил қилишни, шартнома(контракт) таркибини ҳамда ташкилий тузилмаларни таҳлил қилишни **билиши** ва улардан фойдаланиш ***кўникмаларига эга бўлиши;***
- институтлар ўзгариши қоидаларини, улар ривожланишини таҳлил қилиш ва институционал ислоҳотлар муаммолари ечимини топиш м***алакасига эга бўлиши керак.***

III. Асосий назарий қисм (маъруза машғулотлари)

1-мавзу. “Институционал иқтисодиёт” фанига кириш

“Институционал иқтисодиёт” фани предмети, мазмуни, тамоиллари ва усуллари. Институционал назариянинг пайдо бўлиши ва ривожланиш босқичлари. Институционал иқтисодиётнинг методологик асослари. «Эски» ва «Янги» институционал назариялар асослари. Институционал иқтисодиётнинг асосий йўналишлари. Д.Норт, Т.Веблен ва Ж.Коммонсларнинг институционал концепциялари. Неоинституционализмнинг неоклассик назарияси. Индивидлар ва институтларнинг ўзаро боғлиқлиги. Институционалистларнинг ўтмишдошлари (неоклассика танқидлари). Немис тарихий мактаби. Ф.Лист қарашларининг классик мактаб билан қиёсий тавсифи. Г.Шмоллер қарашларининг классик мактаб билан қиёсий тавсифи. Анъанавий ва диний инсоннинг қиёсий тавсифи. Неоинституционал назариянинг асосий йўналишлари.

2-мавзу. Институтлар ва уларнинг жамият ривожланишидаги роли

“Институт” ва “норма” тушунчалари. Институтнинг жамият ривожланишидаги роли. Норма таърифи. Норманинг таркибий тузилиши. Нормалар рационал танлов натижаси сифатида. Келишувлар иқтисодиёти нормалари. Келишувлар турлари. Келишувлар нисбати. Рационал хулқ нормаси. Расмий ва норасмий нормалар. Уларнинг ўзаро боғлиқлиги. Институционал муҳит. Институционал матрица. Институционал ўзгаришлар. Иқтисодиётни институционал таркиби. Институционал муҳит. Иқтисодиётнинг институционал таркиби. Институционал чекловлар ва номутаносибликлар. Расмий ва норасмий нормалар ва уларнинг шаклланиши. Т.Вебленнинг концепцияси. Бозор иштирокчиларининг ўзаро келишувлар бўйича хатти-ҳаракатлари нормаси. Институционал матрица. Институционал ўзгаришлар ва институтларнинг ўзаро боғлиқлиги. Институционал ўзгаришлар эски ва янги институтлар ўртасидаги ўзаро боғлиқлик хусусияти. Расмий қоидалар ва норасмий нормаларни мувофиқлаштириш.

3-мавзу. Ўйинлар назарияси ва ўзаро ҳамкорликларни моделлаштириш

Ўйинлар назарияси ва ўзаро ҳамкорликларни моделлаштириш асослари. Ўйинлар назариясининг асосий тушунчалари. Жон фон Нейман, Оскар Моргенштерн, Жон Нэш назарияси. Ўйинлар назарияси ва иқтисодий хатти-ҳаракат. Кооператив (коалицияли) ўйинлар. Нокооператив (коалициясиз) ўйинлар Ўйинлар назариясидаги формал модел. Ўзаро ҳаракатлар моделлари классификацияси. Такрорланувчи ўйинлар ва уларни моҳияти, моделлари.

боғлиқлиги. Институтларнинг табиий эволюцияси. Институтлар ўзгаришини мафкура назарияси асосида изоҳлаш.

14-мавзу. Институтларни импорт қилиш

Институтларни импорт қилиш тушунчаси. Институтлар ривожланишининг инқилобий варианти. Институтлар ўзгаришининг муқобил варианти. Давлат томонидан норасмий нормаларни қонуний қайд этиш. Давлат бош ислоҳотчи тамойили. Янги расмий нормаларни жорий этилиши. Ўзбекистон тарихида расмий доираларга кирувчи институтлар ўзгариши. Давлатнинг мустақилликка эришиши. Жаҳон амалиётида кенг тарқалган институтлар фаолияти. Ўзбекистоннинг ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиёти. Режали иқтисодиётнинг расмий нормаларини батамом тугатилиши. Ўзбекистонда институтларнинг инқилобий ўзгариши. Ҳаракатлар стратегияси. Жамият ва иқтисодий фаолиятда мутлақо янги институтлар ва институционал нормалар. Жамиятнинг кейинги эволюцион ривожланиши. Расмий институтлар фаолияти. Ҳудудий бирлик. Либерал қоидалар. Экспорт қилувчи мамлакатлар учун ўз давлат моделини универсаллаштириши. Институтларнинг импорт қилинишидан асосий манфаатдор бўлган ижтимоий гуруҳлар. Иқтисодий институтларнинг импорт қилиниши. Институционал тизимларни бирхиллаштириш.

IV. Амалий машғулотлар бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар учун қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

1. Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида институтлар таърифи, уларнинг ўзига хос жиҳатлари.
2. Институционализм тамойиллари ва уларни амал қилиш қонуниятлари.
3. Нормалар ва уларни институтлар фаолият юритишидаги роли. Қонунларда меъёрларни акс эттирилиши.
4. Такрорланувчи ўйинлар ва уларни моҳияти, моделлари.
5. Режали иқтисодиёт конституциясини амал қилиши ва бозор иқтисодиёти институтлари.
6. Трансакциялар ва трансакцион харажатларнинг таркиби ва улар классификацияси.
7. Мулкчилик тушунчаларига берилган таърифлар таҳлили ва таснифланиш белгилари.
8. Хуфёна фаолиятнинг амал қилиш соҳалари унинг кўламини баҳолашга ёндашувлар ва кўрсаткичлари.
9. Институтлар ривожланишининг расмий ва норасмий қоидалари ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари.
10. Ўзбекистонда амалга оширилган институционал ислоҳотлар ва уларнинг босқичлари.
11. Шартномалар ва уларнинг турлари, амал қилиш шартлари.

иқтисодиёт даврларида фаолият юритиши ва унинг функциялари. Деҳқон хўжаликлари - уй хўжалигининг таркибий қисми сифатида. Уй хўжалиги фаолияти ва ривожланишининг назарий асослари. Уй хўжалиги иқтисодий фаолиятнинг муҳим субъектлари. Уй хўжалиги турлари ва унинг оила билан функционал боғлиқлиги. "Уй хўжалиги" тушунчасининг таърифлари. Уй хўжалиги ва оиланинг иқтисодий, ижтимоий-демографик ва статистик белгиланиши. Инсон капиталини такрор тиклаш тушунчаси. Оила ва уй хўжалигининг функционал боғлиқлиги ва уларнинг функциялари. Уй хўжалигининг инсон капиталини ривожлантиришдаги функциялари. Оила ва унинг моддий асосини мустаҳкамлаш. Инсон капиталини шакллантириш бўйича уй хўжалиги фаолияти таркиби. Турли иқтисодиётлардаги уй хўжалиги шакллари. Турли иқтисодиётдаги уй хўжаликлари шаклларининг асосий тавсифлари.

12-мавзу. Ривожланишнинг институционал назарияси ва ташкилий инновациялар субъектлари

Ривожланиш назариясининг неоклассик варианти. Дж.М.Кейнснинг ривожланиш концепцияси ва иқтисодий динамиканинг неокейнсиан назарияси. Инновацияларни классларга ажратиш. Инновация иштирокчиларининг таққослама таҳлили. Институционал ва ташкилий инновациялар устунлиги. Ривожланишнинг институционал назарияси ва ташкилий инновациялар субъекталари тушунчаси. Ривожланишнинг институционал назарияси. Иқтисодий ривожланишнинг Кейнс ёндашуви. Ривожланишнинг неокейнсиан назарияси. Ўзбекистонда қабул қилинган Ҳаракатлар стратегияси. Й.Шумпетернинг иқтисодий ривожланиш назарияси. Узоқ муддатли иқтисодий ўсиш. Инновациялар таснифи. Инновацияларни амалга оширишга рағбатлантирувчи омиллар. Янги маҳсулотни яратиш. Инновация субъектларнинг таснифи. Инновациянинг тўртта эҳтимол кутилган субъекти. Инновация субъектларининг қиёсий таҳлили. Инновациялар манфаатдорлигини боғлаш матрицаси. Инновация хиллари бўйича субъектлар салоҳияти.

13-мавзу. Институтларнинг ривожланиш эвалюцияси

Институтларнинг вақтга кўра ўзгариши. Институционал ўзгаришлар назариясининг асосий қоидалари. Институтлар ривожланишининг эволюцион варианти. Норасмий институтларни очиқлигини таъминлаш. Институтларни расмий доираларга айлантириш. Расмий институтларнинг ривожланиши. Ўзбекистонда мустақиллик йилларида қайта тикланган миллий анъаналар ва урф одатлар(Наврўз байрами институти). Иқтисодиётнинг барқарорлигини таъминловчи институтлар. Т.Веблен, Й.Шумпетерг назарияси. Янги институционал иқтисодиёт. Р.М.Нуреев, Р.И.Капелюшников, А.Н.Нестеренко, А.Н.Олейник, А.Е.Шаститко, Я.И.Кузьминовнинг эволюцион институционал ўзгаришлар назарияси. Институционал ўзгаришлар назариясининг асосий қоидалари. Институтлар ривожланишининг аввалги ҳаракат йўналишига

Мувозанатлар турлари ва уларни излаш йўллари. Устун стратегияли мувозанат, Нэш бўйича мувозанат, Штакельберг бўйича мувозанат ва Парето бўйича мувозанат. Индивидлар ўртасидаги ўзаро ҳамкорликларни моделлаштириш. Ўйинлар назарияси таянч моделларининг таснифи. Мувофиқлаштириш муаммоси. Бирга бўла олиш муаммоси. Кооперация муаммоси. Адолатлилик муаммоси.

4-мавзу. Коуз теоремаси ва трансакцион харажатлар

Трансакциялар тушунчаси ва унинг аҳамияти. Коуз теоремаси. Трансакцион харажатлар таркиби, келиб чиқиш шартлари ва аҳамияти. Трансакция харажатларини таҳлил қилишга ёндашувлар ва уларни камайтириш воситалари. Трансакцион харажатлар классификацияси ва улар кўрсаткичларини ҳисоблаш йўллари. Трансакция харажатларини бошқариш концепцияси. Ўзбекистонда трансакция харажатларини камайтириш ва оптималлаштириш тажрибаси. Трансакция ва трансформация харажатлари ҳамда уларни таҳлил қилишга ёндашувлар. Трансакция харажатлари тушунчаси. Трансформация харажатлари тушунчаси. Трансакция ва унинг турлари. Савдо битими трансакцияси. Савдо битими трансакцияси. Бошқарув трансакцияси. Мукаммаллаштириш трансакцияси. Мураккаб ва масъулиятли келишувлар. Фьючерс битимлар. Трансакция муносабатлари ва улар билан боғлиқ харажатлар турлари. Трансакция харажатлари ва уларни таҳлил қилишга Коуз-Уильямсон ёндашуви. Трансакция харажатларининг таснифланиши. Трансформация харажатлари ва уларни таҳлил қилишга Норт ёндашуви.

5-мавзу. Хуфёна иқтисодиётнинг институционал назарияси

Хуфиёна иқтисодиёт тушунчаси. Хуфиёна иқтисодиётнинг институционал назарияси. Норасмий иқтисодиёт билан боғлиқ муаммолар. Иқтисодиётнинг хуфиёна сектори. Хуфиёна иқтисодиётнинг келиб чиқиш сабаблари. Хуфиёналикка қарши давлат сиёсати. Анъана ва урф-одатлар нормаси. Трансакция харажатлари. Эрнандо де Сото тадқиқотлари. Иқтисодий фаолиятни хуфиёна амалга ошириш. Қонун доирасидаги ҳаракатда трансакция харажатлари. "Қонунга бўйсуниш баҳоси". Хуфиёна иқтисодиёт турларининг таснифи ва уни баҳолашга нисбатан ёндашувлар. Э.Файг назарияси. Нолегал иқтисодиёт. Ҳисобга олинмаган иқтисодиёт. Рўйхатга олинмаган иқтисодиёт. Норасмий иқтисодиёт. Ҳуқуқий қоидалардан бўйин товлаш билан боғлик харажатлар. Даромадлар трансферти билан боғлиқ харажатлар. Солиқлар ва иш ҳақига ҳисоблаб ёзишлардан бош тортиш билан боғлиқ харажатлар. Шартнома тизимидан фойдаланишнинг имконсизлиги билан боғлиқ харажатлар.

6-мавзу. Режа институти ва бозор институти

Режа институти ва бозор институти тушунчаси. Иқтисодиёт фаолият юритишининг нормалар тизими. Индивидларнинг иқтисодий фаолият

юритиши. Буйруқбозлик ва бозор иқтисодиёти тизимлари. Шахсий манфаатларнинг устунлиги. Нормал тақчиллик ҳолати. Нормаларининг гурухланиши. Бозор иқтисодиёти нормалари. Буйруқбозлик иқтисодиёти нормалари. Индивиднинг истеъмол маданияти. Тўлиқсиз рационал фаолият. "Сен – менга, мен – сенга" ёки ўзаро хизматлар кўрсатиш. Қонунга бўйсуниш нормаси. Буйруқбозлик иктисодиёти конституцияси. Бозор иқтисодиёти нормалари тизими. Бозор иктисодиёти нормалари. Мураккаб фойда кўриш нормаси. Рационал мақсадли феъл-атвор (хатти-ҳаракат) нормаси. Рационал мақсадли феъл-атворни оппортунизмга айлантириш. Мулкчилик ҳуқуқларини иктисодий асослаш. Фермерларнинг яйловлардан фойдаланиш имкониятлари. Парето бўйича оптималлик назарияси. Мулкдорнинг шахсий сарф-харажатлари. Иқтисодиётнинг асосий қонуни. Бозор иктисодиёти нормалари тизими.

7-мавзу. Мулк ҳуқуқлари назарияси. Мулкчилик шаклларининг ривожланиш эволюцияси

Мулк ҳуқуқлари назарияси ва мулкчилик шаклларининг ривожланиш эволюцияси. Р.Коуз ва А.Алчиян, Й.Барцель, Д.Норт, Р.Познер, С.Пейович, О.Уильямсон, Ю.Фама, Э.Фуруботн, С.Чунгларнинг мулк ҳуқуқлари назарияси. Ўзбекистондаги мулкий муносабатлар тизими. Мулк ҳуқуқлари назариясининг ҳуқуқий механизми. Мулк ҳуқуқлари назариясининг асосий қоидалари. Мулк ҳуқуқларининг инглиз ҳуқуқшуноси А.Оноре томонидан таклиф этилган (Оноре рўйхати) таърифи. Мулк ҳуқуқи. Мулкчилик таърифларининг таҳлили. Хусусий мулк бошқа мулк шакллари. Мулкчилик институтига оид талқинларнинг туркумланиши. Мулкчиликнинг асосий белгилари. Мулкчилик муносабатларини амалга оширишнинг тарихий шакллари. Ижтимоий мулкчиликнинг асосий хусусиятлари. Кўп поғонали мулкчилик. Мулкий ҳуқуқлар. Мулкий ҳуқуқлар тақсимоти таҳлили. Мулкчилик муносабатларининг таркиби. Мулкчилик институти моҳияти. Ўзбекистонда мулкдорлар ва уларнинг мулкий ҳуқуқларини амалга ошириш. Ўзбекистонда хусусий мулк эгалари субъектлари.

8-мавзу. Шартномалар назарияси. Ташкилотни амалий таҳлил қилиш назариялари

Шартнома тушунчаси ва уни бозор иқтисодиётдаги роли. Икки томонламали рағбатлар тўплами. Ёллаш шартномаси. Сотиш шартномаси. Шартномалар таркиби ва уларнинг асосий шартлари. Муносабатларни кўп поғонали бошқариш. «Принципиал» ва «агент» тушунчаси. Ташкилот тушунчаси. Шартнома доирасида «буюртмачи» ва «бажарувчи» муносабатлари ва улар ўртасидаги чегаралар. Қишлоқ хўжалигида шартнома муносабатлари.

Трансакция харажатларининг ординалистик назарияси асосида ташкилий тузилмаларни амалий таҳлил қилиш. Фирманинг баланси унинг таркиби тўғрисидаги ахборот манбаи сифатида. Фирма ичидаги низоларни таҳлил

қилиш уларни келишувлар назарияси асосида ҳал этиш. Фирмаларни энг мақбул (бенуқсон) ҳилларга бўлиш реал ташкилотлар тўғрисида тўлиқ тассавур. Молиявий оқимлар тизими. Муайян ташкилот ҳолатини текшириш ва муайян амалий ташкилий муаммоларни хал этиш. Трансакция харажатларини ўлчашдаги қийинчиликлар муайян иқтисодий таҳлил учун асосий тўсиқлардан бири. Трансакция харажатларини ўлчаш.

9-мавзу. Фирма назарияси. Фирманинг ташкилий – ҳуқуқий шаклини таҳлил қилиш

"Принципал"билан"агент"ўртасидаги ўзаро муносабатлар муаммоси. "Принципал-агент" муаммоларини ҳал этиш вариантлари. Фирманинг ички тузилмаси. Фирмалар типологияси ва уларнинг ривожланиш траекторияси ва фирмаларнинг асосий хиллари.Фирма ва унинг турлари. Фирманинг ички иттифоқи. Замонавий корпорациялар ташкилий-ҳуқуқий шаклларининг ўзига хос хусусиятлари. Корпорациялар устунликлари. Интеграциялашган корпоратив тузилмалар ва уларнинг гуруҳлари. Ўзбекистонда шаклланган корпоратив тузилмалар ва уларнинг ривожланиш истиқболлари. Мулкий ҳуқуқларнинг тавсифланиши. Ташкилий-ҳуқуқий шаклни танлаш меъзонлари. Ташкилий-ҳуқуқий шакл фирманинг стратегияси ҳақидаги ахборот манбаси сифатида. Коуз теоремасига мувофиқ эркин алмашув натижасида эришилган ҳуқуқлар тақсимоти. Мулкчилик ҳуқуқлари назарияси ташкилот фаолиятининг ўзига хослигига қараб мулкдорлар ўртасида ҳуқуқлар тақсимоти.

10-мавзу. Давлат институционал ташкилот сифатида

Давлатнинг функциялари. Давлатнинг институционал табиати. Давлатнинг моҳияти ва унинг таърифи. Давлатнинг жамиятдаги роли. Давлатнинг шартномавий ва эксплуататорлик концепцияси. Давлатнинг "муваффақиятсизликлари". Давлат ва давлат томонидан тартибга солиш табиатининг концептуал асослари. Давлатнинг фаолият юритиши ҳам трансакция харажатлари билан боғлиқ масалалар. Давлатни тадқиқ этишни институционал назарияси. Давлатнинг иқтисодий асосини шакллантириш йўллари. Давлат жамиятда расмий қоидаларнинг шаклланишида рол. Давлатнинг иқтисодий жараёнларга аралашуви чегараси. Давлат томонидан тартибга солиш соҳалари. Давлат ва «принципал-агент» муаммоси. Давлат фаолиятининг аниқ конституциявий доиралари мавжуд бўлиши. Фуқароларнинг давлат фаолиятида иштирок этиш механизмларининг мавжудлиги.

11-мавзу. Оила ва уй хўжалиги фаолиятининг назарий асослари

Оила таърифи. Уй хўжалиги таърифи, унинг ўзига хос хусусиятлари. Уй хўжалигини инсон капиталини ривожлантириш функциялари. Уй хўжалиги турлари ва унинг оила билан ўзаро боғлиқлиги. Уй хўжалиги турли шаклдаги